

20.08.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1912  
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2024/230  
Karar Numarası : 2024/661  
Başvuran : İ. E. K.  
Başvuran Vekili : -  
Adres : -  
Muhatap Kurum/Kişi : Yalova Belediye Başkanlığı  
Muhatap Adres : Süleymanbey Mah. Cumhuriyet Cad. Karizma İş Merkezi No:3 Kat:4  
YALOVA

**I. BAŞVURUNUN KONUSU**

1. Başvuru, % 90 oranında görme engelli olan başvuranın yaşadığı bölgedeki tretuvara (kaldırım) hissedilebilir zemin yapılması talebinin yerine getirilmemesinden dolayı ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

**II. İNCELEME SÜRECİ**

2. Başvuran, 6/12/2022 tarihli başvuru dilekçesinde özetle:

a. % 90 oranında görme engelli olduğunu, evinin bulunduğu sitenin giriş kapısının karşısındaki tretuvar üzerinden evinin yakınında bulunan camiye kadar bağımsız bir şekilde gidip ibadet yapabilmek için 8/6/2021 tarihinde Yalova Belediyesine Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden başvuru yaparak hissedilebilir zemin yapılmasını talep ettiğini,

b. Belediye tarafından kendisine gönderilen 8/7/2021 tarihli cevapta talebin yatırım programına alındığının ifade edildiğini ancak bir yılı aşkın süre geçmesine rağmen talebinin yerine getirilmesi için herhangi bir adımın atılmadığını iddia etmekte, bu sebeple uğradığını ileri sürdüğü mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Yalova Belediye Başkanlığından alınan 6/1/2023 tarihli yazılı görüşte, başvuranın talebine ilişkin olarak ilgili adresteki sitenin girişinin bulunduğu tretuvarda, hissedilebilir zemin yapılmak üzere gerekli çalışmanın başlatıldığı iddia edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan 13/2/2023 tarihli yazılı görüşte özetle, Yalova Belediyesinin 6/1/2023 tarihli cevabi yazısında bahsedilen çalışmanın yapılmadığı, bahse konu mağduriyetin devam ettiği iddia edilmekte, Kurumumuz tarafından gereğinin yapılması talep edilmektedir.

5. Başvuran tarafından Kurumumuza 15/9/2023 tarihinde ek beyan niteliğinde görüş ve başvuru konusuna ilişkin güzergahları gösteren video kaydı sunulmuştur.

6. Kurumumuz tarafından Yalova Valiliğine iletilen 19/10/2023 tarihli yazı ile Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu kapsamında üye görevlendirilmesi, üyelerce yerinde inceleme yapılması ve konuya ilişkin teknik raporun Kurumumuza iletilmesi talep edilmiştir. Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonunun raporu 2/1/2024 tarihli yazı ile Kurumumuza iletilmiştir.

### III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

*"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) Çocuklar, yaşlılar, özürllüleri, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."*

8. Anayasa'nın "Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler" başlıklı 61'inci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

*"Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır."*

9. Anayasa'nın "Din ve vicdan hürriyeti" başlıklı 24'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

*"Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir."*

*14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir."*

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin ilgili hükümleri şöyledir:

*"(1) Bu Kanunun uygulanmasında; (...) e) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını, f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi (...) ifade eder."*

11. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

*"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (...) (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."*

12. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinde dolaylı ayrımcılık bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türlerinden biri olarak düzenlenmiştir.

13. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

*"(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür."*

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"le görevli olduğu düzenlenmiştir.

#### IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre: "Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.", ikinci fıkrasına göre ise: "İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir." Bu çerçevede ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğünü iddia eden başvuranın, başvuru dilekçesi ekinde anlaşılacağı üzere 8/6/2021 tarihinde CİMER üzerinden ... kayıt numarası ile Yalova Belediye Başkanlığına başvuruda bulunduğu, söz konusu başvuruda, evinin bulunduğu sitenin giriş kapısının karşısındaki tretuvar üzerinden evinin yakınında bulunan camiye kadar bağımsız şekilde gidip ibadetini yapmak amacıyla tretuvar üzerine

hissedilebilir zemin yapılmasını talep ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında başvuranın Kanun'a aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep ettiği değerlendirilmektedir. Öte yandan başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede başvurunun, Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

**16.** Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre: *"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır."*

**17.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No:36042/97, 11/06/2002, para. 48 ve AİHM, *Okpysz/Almanya*, B. No:59140/00, 25/10/2005, para. 33). Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantınlık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

**18.** Öte yandan, AİHS'in 14'üncü maddesi, mevcut eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için farklı durumda olanlara farklı muamelede bulunulmasını yasaklamamaktadır. Bazı durumlarda, eşitsizliğin ortadan kaldırılması için kişilere farklı muamelede bulunulması gerektiği halde, objektif ve makul bir neden olmaksızın aynı muamelede bulunulması da ayrımcılık oluşturabilmektedir (AİHM, *Thlimmenos/Yunanistan*, B. No: 34369/97, 6/4/2020, para. 43). Bu çerçevede ayrımcılık yasağı, yalnızca benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması anlamına gelen doğrudan ayrımcılık yasağı ile sınırlı olmayıp, benzer konumda olmayan kişilere aynı muamelede bulunulmasını ifade eden dolaylı ayrımcılığı da içermektedir.

**19.** 6701 sayılı Kanun da dolaylı ayrımcılığı: *"Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulama sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulması"* olarak tanımlamış ve bir ayrımcılık türü olarak yasaklamıştır.

**20.** EHİS'te ayrımcılık yapılmaması, fırsat eşitliği ve erişilebilirlik, sözleşmenin dayandığı temel ilkeler arasında yer almaktadır. Engelli Hakları Komitesi (EHK), şekli eşitliğin benzer durumdaki kişilere benzer şekilde davranarak doğrudan ayrımcılıkla mücadele etmeyi amaçladığından olumsuz klişe ve ön yargılarla mücadeleye yardımcı olabileceğini, fakat insanlar arasındaki farklılıkları göz önünde bulundurmadığı ve benimsemediğinden “*farklılık ikilemi*” için çözüm sunamayacağını, bunun karşısında, maddi eşitlik modelinin, yapısal ve dolaylı ayrımcılığı ele almayı amaçladığını vurgulamıştır (EHK, 6 No’lu Genel Yorum, para. 10). Komite, dolaylı ayrımcılığın, yasaların, politikaların veya uygulamaların ilk bakışta tarafsız gözükmesi ancak engelli bir birey üzerinde fazlasıyla olumsuz bir etkiye sahip olması anlamına geldiğini, aslında erişilebilir görünen bir imkânın, bazı kişileri, durumlarının bu imkândan yararlanmasına izin vermemesi nedeniyle hariç tuttuğunda ortaya çıktığını ve dezavantajlı kişileri eşit olmayan bir duruma soktuğunu belirtmiştir (EHK, 6 No’lu Genel Yorum, para. 18).

**21.** Somut olayda başvuranın, yaşadığı bölgedeki ulaşım imkanlarının erişilebilir olmaması nedeniyle din ve vicdan özgürlüğü kapsamındaki ibadet özgürlüğünden faydalanamamasından dolayı ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasının EHİS'in temel ilkelerinden erişilebilirlik kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda başvuranın yaşadığı bölgedeki tretuvara hissedilebilir zemin yapılmadığı iddiasının EHİS kapsamında fiziksel erişilebilirliğe ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği ve başvuranın camiye diğer bireylerle eşit koşullar altında erişip erişemediği bakımından incelenmesi gerekmektedir. Yapılan açıklamalar ışığında başvuranın erişilebilirliğe ilişkin iddialarının 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde belirtilen dolaylı ayrımcılık kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

**22.** Somut olayda erişilebilirlik, din ve vicdan özgürlüğü bağlamında ibadet özgürlüğünden faydalanma bakımından gündeme gelmektedir. Din ve vicdan özgürlüğü gerek uluslararası belgeler gerekse Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile koruma altına alınan temel bir haktır. AİHM tarafından da defalarca önemi dile getirilmiş olan din ve vicdan özgürlüğü, demokratik bir toplumun temel taşlarından biri olarak nitelendirilmiştir. Din ve vicdan özgürlüğü dini boyutuyla, sadece inananların kimliği ve yaşam anlayışlarının en temel unsurlarından birisi değil; aynı zamanda ateist, agnostik, kuşkucu ve ilgisizler için de değerli bir kazanımdır (AİHM, *Kokkinakis/Yunanistan*, B. No: 14307/88, 25/5/1993, para. 31).

**23.** Din ve vicdan özgürlüğü konusunda Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 18'inci maddesi: “*1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olacaktır. Bu hak, herkesin istediği dine ya da inanca sahip olması ya da bunları benimsemesi özgürlüğünü ve herkesin aleni veya özel olarak bireysel ya da başkaları ile birlikte toplu olarak, kendi din ya da inancını ibadet, icra, bunun icaplarını yerine getirme ya da öğretme bakımından ortaya koyma özgürlüğünü de içerir. 2. Hiç kimse, kendi seçtiği bir din ya da inanca sahip olma ya da bunu benimseme özgürlüğünü zedeleyecek bir baskıya maruz bırakılamaz. 3. Bir kimsenin kendi dinini veya inançlarını ortaya koyma özgürlüğüne ancak yasalarla belirlenen ve kamu güvenliğini, düzenini, sağlığını, ahlakını ya da başkalarının temel hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli kısıtlamalar getirilebilir.*” hükmünü haizdir.



24. AİHS'in 9'uncu maddesi ise şu şekildedir: “1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir. 2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, sadece yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda kamu güvenliğinin, kamu düzeninin, genel sağlık veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.”

25. Anayasa'nın “Din ve vicdan hürriyeti” başlıklı 24'üncü maddesinde herkesin din ve vicdan özgürlüğüne sahip olduğu, 14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenlerin serbest olduğu düzenlenmiştir.

26. Din ve vicdan özgürlüğünün içsel (*forum internum*) ve dışsal (*forum externum*) iki boyutu bulunmakta olup içsel boyutu; din ve vicdan özgürlüğüne sahip olmayı, din veya inanç değiştirme özgürlüğünü ve inanmamayı da kapsamaktadır. Dışsal boyutu ise kişinin dinini, inancını ve düşüncesini dışa vurmasını, aleni veya özel olarak bireysel ya da başkaları ile birlikte toplu olarak, kendi din ya da inancını ibadet, icra, bunun icaplarını yerine getirme ya da öğretme bakımından ortaya koyma özgürlüğünü ifade etmektedir. Bu açıdan din özgürlüğü esas olarak bireyin vicdanı ile ilgili bir husus olmakla birlikte aynı zamanda, diğer hususların yanı sıra “dinini açıklama” özgürlüğünü de içerir. Sözcükler ve hareketler ile açığa vurma, dini inançların varlığı ile bağlantılı bir olgudur (AİHM, *Kokkinakis/Yunanistan*, B. No: 14307/88, 25/5/1993, para. 31). Başvuranın yaşadığı bölgenin, ibadetini yapabilmesi için camiye erişimine elverişli hale getirilmesi de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

27. Somut olayda başvuranın CİMER üzerinden Yalova Belediye Başkanlığına yaptığı başvuruda, başvuranın evinin bulunduğu sitenin giriş kapısının karşısındaki tretuvar üzerinden evinin yakınında bulunan camiye kadar bağımsız şekilde gidip ibadetini yapmak amacıyla tretuvar üzerine hissedilebilir zemin yapılmasını talep ettiği anlaşılmaktadır. Başvuranın CİMER üzerinden yaptığı başvuruya cevaben Yalova Belediye Başkanlığının 8/7/2021 tarihli ve ... sayılı cevabında ise başvuranın talep ettiği adresteki tretuvara görme engelliler için taş döşenmesi işinin Fen İşleri Müdürlüğü tarafından yatırım programına alındığı ve iş programı dâhilinde yapılacağı belirtilmiştir.

28. Başvuran, talebinin karşılanmaması üzerine 6/12/2022 tarihinde Kurumumuza yapmış olduğu başvuruda, ilgili talebini belirterek söz konusu talebin muhatap Kurum tarafından kendisine iletilen cevabın üzerinden bir yıldan uzun bir süre geçmesine rağmen karşılanmadığını; dolayısıyla yaşadığı bölgenin fiziksel olarak erişilebilir hale getirilmediğini ifade etmiştir.

29. EHİS'in “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesine göre: “Engelliliğe dayalı ayrımcılık siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya

kısıtlamayı” içermektedir. EHİS’in “Ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik” başlıklı 5’inci maddesinde ise: “*Taraf Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraf Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. ...*” ifadeleriyle engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmıştır.

**30.** Engelliliğe dayalı ayrımcılığın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasında önemli bir işlevi yerine getiren erişilebilirlik, EHİS, 6701 sayılı Kanun ile 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un dayandığı temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. 5378 sayılı Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesine göre ise erişilebilirlik kavramı: “*Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabılır ve kullanılabilir olmasını*” ifade etmektedir.

**31.** EHİS’in “Erişilebilirlik” başlıklı 9’uncu maddesine göre: “*Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır: (a) Binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dahil diğer kapalı ve açık tesisler; (b) Elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dahil olmak üzere bilgi ve iletişim araçları ile diğer hizmetler.”*

**32.** Tarihsel açıdan bakıldığında engelli bireyler hareketi engelli bireyler için fiziksel çevre ve toplu taşımaya erişimin, İHEB’in 13’üncü maddesi ve MSHS’nin 12’nci maddesi kapsamında teminat altına alınan hareket özgürlüğü için bir önkoşul olduğunu ileri sürmektedir (EHK, 2 No’lu Genel Yorum, para. 1). MSHS’nin 25 (c) maddesi, her yurttaşın kendi ülkesinde kamu hizmetlerine, genel eşitlik temelinde, erişim hakkını yüceltmektedir. Bu maddenin hükümleri, erişim hakkının temel insan hakları antlaşmalarına dâhil edilmesi için bir temel oluşturabilir. MSHS ve Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, erişim hakkını açık bir biçimde uluslararası insan hakları hukukunun bir parçası olarak ortaya koymaktadır.

**33.** Erişilebilirlik temelde “*her engelli bireyin, istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi*”dir. Bu kapsamda bireylerin, konutlarından eğitim binalarına ve iş yerlerine; açık ve yeşil alanlardan, toplu taşıma araçlarına ve bilgi teknolojilerine kadar tüm alanlara ve tüm hizmetlere erişiyor olması; erişilebilirlik kapsamında yapılacak düzenlemeler ile verilen hizmetlerin kimsenin yardımı olmadan ve herhangi bir risk oluşturmadan kullanılması gerekmektedir. Erişilebilirlik kapsamındaki düzenlemelerin herkesi kapsamaması gerekmektedir. Bu halde erişilebilirlik, engelliler için bir zorunluluktur ve toplumun her kesimi için konforlu bir yaşam demektir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Kılavuzu,

**34.** Erişilebilirlik, engelli bireylerin diğer bireylerle eşit koşullar altında toplum içinde yaşamaları, topluma tam ve etkin katılımlarının kolaylaştırılması, olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmelerinin sağlanması açısından önemli ilkelere birini oluşturmaktadır. Engelliler açısından erişilebilirliğin sağlanmaması diğer bireylerle eşit koşullarda hak ve hizmetlerden yararlanamamalarına sebep olacaktır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), B. No: 2020/363, K. No: 2020/182, 25/8/2020, para. 46].

**35.** EHİS'in denetim organı olan EHK, 2 No'lu Genel Yorum'da erişilebilirlikle alakalı şu açıklamayı yapmaktadır: “*Erişilebilirlik gruplarla ilgilidir, öte yandan makul düzenleme yapma bireylerle ilgilidir. Bu, erişilebilirlik sağlama görevinin ex ante (uygulama öncesi) bir görev olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle, Taraf Devletler bir yere girilmesi ya da hizmetin kullanılmasına dair bireysel bir talep almadan erişilebilirliği sağlama görevine sahiptir. Taraf Devletlerin, engelli bireylerin örgütleri ile istişare içinde kabul edilen erişilebilirlik standartlarını belirlemesi gerekmekte ve bu standartlar hizmet sunucular, müteahhitler ve ilgili diğer paydaşlar için ayrı ayrı belirlenmelidir. Erişilebilirlik standartları kapsamlı ve standart şekilde olmalıdır.*” (EHK, 2 No'lu Genel Yorum, 2014, para. 25).

**36.** EHİS uyarınca, erişilebilirlik konusunda makul düzenlemeden farklı olarak Taraf Devletlerin engelli bireyler için aşamalı olarak erişimi sağlamaktan kaçınmak için tasarruf tedbirlerini bir mazeret olarak kullanmalarına izin verilmemektedir. Erişilebilirliği sağlama yükümlülüğü koşulsuzdur, yani erişilebilirliği sağlamakla yükümlü kişi/kurumların engelli bireylere erişim sağlama yüküne göndermede bulunarak bunu yerine getirmemenin mazeretini öne süremez (EHK, 2 No'lu Genel Yorum, para. 25-27).

**37.** 5378 sayılı Kanun yerel yönetimlere erişilebilirliğin sağlanması noktasında birtakım sorumluluklar yüklemiştir. Mezkûr Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır.*” Kanun'un Geçici 2'nci maddesine göre ise; “*Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir.*”

**38.** 13/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “*Belediyenin görev ve sorumlulukları*” başlıklı 14'üncü maddesinin beşinci fıkrasında: “*Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır.*” ifadelerine yer verilmiştir.



**39.** 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ek 1'inci maddesine göre; *“Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur.”*

**40.** İlgili mevzuattan anlaşılacağı üzere yerel yönetimlerin mevzuat hükümlerinin uygulanmasında öncelikle Anayasa'nın 10'uncu maddesi ile hüküm altına alınan eşitlik ilkesine ve devamında da engelli bireylere yönelik makul düzenleme ve erişilebilirlik kriterlerine riayet etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimler, Türk Standartları Enstitüsünün hazırladığı 22/11/2011 tarihli ve Türk Standardı (TS) 9111 sayılı *“Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Bireyler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere”*, 14/6/2012 tarihli ve TS 12576 sayılı *“Şehir İçi Yollar – Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları”*, 30/9/2019 tarihli ve TS 13882 sayılı *“Yaya Yürüme Yüzeylerinin Sınıflandırma Kuralları – Temel Gereklilikler ve Değerlendirme Yöntemleri”*ne riayet etmek zorundadırlar.

**41.** Somut olayda, başvuranın evinin bulunduğu sitenin giriş kapısının karşısındaki tretuvar üzerinden evinin yakınında bulunan camiye kadar bağımsız şekilde gidip ibadetini yapmak amacıyla tretuvar üzerine hissedilebilir zemin yapılmamış olduğu iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurumdan 20/12/2022 tarihinde yazılı görüş istenmiştir. İdare tarafından gönderilen 6/1/2023 tarihli yazılı görüşte, başvuranın talebine ilişkin olarak ilgili adresteki sitenin girişinin bulunduğu tretuvar, kabartmalı taşlardan yol yapılmak üzere gerekli çalışmanın başlatıldığı ifade edilmiştir. Kurumumuz tarafından muhatap Kurumun yazılı görüşü, 24/1/2023 tarihli yazı ile cevap verilmek üzere başvurana gönderilmiştir. İdarenin yazılı görüşüne cevaben başvuran tarafından iletilen 13/2/2023 tarihli yazılı görüşte, muhatap Kurum tarafından bir çalışmanın yapılmadığı belirtilmiştir.

**42.** Başvuran tarafından Kurumumuza 15/9/2023 tarihinde, ek beyan niteliğinde görüş ve başvuru konusuna ilişkin video kaydı sunulmuştur. Başvuran söz konusu ek beyanda sitenin karşısındaki tretuvar üzerinden cami ana giriş kapısına kadar hissedilebilir zemin inşa edilmesi yönündeki talebini tekrarlamıştır. İlgili video kaydı incelendiğinde; İdare tarafından başvuranın ikamet ettiği sitenin kapısının önünden başlayacak şekilde hissedilebilir zemin inşa edildiği, hissedilebilir zemin inşa edilmiş olan güzergahta görme engelli bireyler için güvenlik riski oluşturabilecek biçimde iki kesintinin bulunduğu, kesintilerin bulunduğu kısımlarda iki veya dört yönlü araç trafiğine açık yolların bulunduğu, kesinti bulunan kısımların birinde görme engelli bireylerin yürümesini engelleyen bir ağacın bulunduğu, yine bu kısımda hissedilebilir zeminde yürümeye devam edilebilmesi için çapraz şekilde karşıdan karşıya geçme zorunluluğunun söz konusu olduğu, hissedilebilir zeminin caminin arka tarafında sona erdiği ve burada camiye herhangi bir girişin olmadığı görülmektedir. Bu hususlar dikkate alındığında mevcut hissedilebilir zemin güzergahının görme engelli bireyler ve özel olarak da başvuran için güvenli ve kolay olmadığı ve camiye giriş imkanı sağlamadığı anlaşılmaktadır.

**43.** Söz konusu video kaydında başvuranın talep ettiği ve ihtiyacını karşılayacağını belirttiği hissedilebilir zemin güzergahına ilişkin açıklamalarda da bulunulmuştur. Başvuranın bu alternatif

güzergahta yürüdüğü sırada kaydedilen videoya göre, söz konusu güzergahta (caminin ana giriş kapısı ile başvuranın ikamet ettiği sitenin giriş kapısının karşısı) tretuvarın yalnızca bir kez kesintiye uğradığı ve bu güzergahta ağaç vs. gibi başka bir engelin bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla ilgili güzergahın görme engelli bireylerin camiye girişini kolayca sağladığı ve görme engelli bireyler için daha güvenli olduğu anlaşılmaktadır.

**44.** Kurumumuz tarafından Yalova Valiliğine iletilen 19/10/2023 tarihli yazı çerçevesinde, ilgili bölgede erişilebilirlik durumunun tespiti için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu kapsamında üye görevlendirilmesi, üyelerce yerinde inceleme yapılması ve konuya ilişkin teknik raporun Kurumumuza iletilmesi talep edilmiştir. Yalova Valiliği Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonunun raporu 2/1/2024 tarihli yazı ile Kurumumuza iletilmiştir.

**45.** Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonunun 28 Aralık 2023 tarihli ve ... sayılı inceleme raporunda denetim içeriklerinden “Hayır” cevabı verilenler şu şekildedir:

“Yaya kaldırımının taşıt yolunun iki tarafından sürekliliği sağlanmış mıdır?”

“Düşük, orta ve yüksek yoğunluktaki kaldırımlarda taşıt yolu tarafında emniyet şeridi ve mülkiyet şeridi genişliklerinde en az istenen ölçüler sağlanmış mıdır?”

“Yaya kaldırımında taşıt engelleyiciler, elektrik direkleri, elektrik kutuları, posta kutuları, levhalar ve ağaçlar gibi nesnelere bir engel teşkil etmemesi için yaya emniyet şeridi ve mülkiyet şeridinde konumlandırılmış mıdır?”

“Yaya kaldırımları düz, sabit, dayanıklı ve kaygan olmayan malzeme ile kaplanıyor; bakım ve onarım gerektikçe gerçekleştiriliyor mu?”

“Drenaj için gerekli olan yanıl eğim en fazla %2 midir? Boyuna eğimin %5’den fazla olduğu yerlerde 10 m de bir en az 150 cm’lik düz dinlenme alanları var mıdır?”

“Yaya kaldırım güzergâhı üzerindeki merdiven ve rampaların kot farkı, genişlik, eğim hesapları yapılmış, diğer ölçü ve ölçütlere bakılmış mıdır?”

“Taşıt engelleyiciler uygun şekilde yerleştirilmiş midir?”

“Yaya kaldırımları üzerinde bulunan rampalar yayanın hareketini engellemeyecek şekilde düzenlenmiş midir?”

“Yaya kaldırımı üzerinde hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri düzenlenmesi yapılmış mıdır? Yaya kaldırımı üzerindeki çalışmalarda yayalar için güvenlik önlemleri sağlanmış mıdır?”

**46.** Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonunun ilgili raporu incelendiğinde, ilgili bölgede yaya kaldırımının taşıt yolunun iki tarafından sürekliliğinin sağlanmadığı, yaya kaldırımında direk, levha ve

ağaç gibi nesnelere bir engel teşkil etmemesi için yaya emniyet şeridi ve mülkiyet şeridinde konumlandırılmadığı, yaya kaldırımı üzerinde hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri düzenlemesinin yapılmadığı ve yaya kaldırımı üzerindeki çalışmalarda yayalar için güvenlik önlemlerinin sağlanmadığı anlaşılmaktadır.

**47.** Başvuru dilekçesinin ekinde yer alan 28/2/2018 tarihli Engelli Sağlık Kurulu Raporu'nda görüleceği üzere görme engeli % 90 olan başvuranın din ve vicdan özgürlüğü kapsamında ibadetlerini yerine getirmesi amacıyla, evinin yakınında bulunan camiye bağımsız şekilde gidebilmek için tretuvar üzerinde hissedilebilir zemin bulunması önem arz etmektedir.

**48.** EHK'ya göre, EHİS'in 9'uncu maddesinde yer alan “*diğer kapalı ve açık mekân tesisler*” ifadesinin kapsamına kolluk kurumları, mahkemeler, cezaevleri, sosyal kurumlar, toplumsal etkileşim ve rekreasyon alanları, kültürel, dini, siyasi ve sportif etkinlik alanları ve alışveriş mekanları girmelidir (EHK, 2 No'lu Genel Yorum, para. 17). Engelli bireyler, kamuya açık ya da kamuya sağlanan tüm mal, ürün ve hizmetlere etkili, eşit ve onurlarını koruyacak şekilde erişebilmelidir. Bu durum, ayrımcılık yasağından kaynaklanmaktadır; erişime izin verilmemesi, failin kamu kuruluşu ya da özel kuruluş olmasına bakılmaksızın ayrımcı bir fiil olarak değerlendirilmelidir (TIHEK, B. No: 2022/525, K. No: 2022/927, 25/8/2020, para. 26).

**49.** Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Erişilebilirlik Kılavuzu'nda tüm yürüyüş güzergâhlarının düz, sabit, dayanıklı ve ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış ve mahallelerde uygulanması gereken kaymazlık değerlerinin “*TS 13882- Yaya yürüme yüzeylerinin sınıflandırma kuralları-Temel gereklilikler ve değerlendirme yöntemleri*” standardına uygun olması gerektiği açıklanmaktadır (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Kılavuzu, s. 22).

**50.** TS 12576 sayılı standartlar kapsamında; yaya kaldırımı kaplamasının kaymayı önleyici ve dolaşmayı kolaylaştırıcı olması, ani seviye değişiklikleri olmaması, sürekli ya da aynı seviyede zemin oluşturulması gerekmektedir. Yayaların yaya kaldırımını serbestçe kullanabilmeleri için kaldırım yüzeyinde engeller bulunmamalı; yer ızgaraları, yer mantarları, yola gerilmiş otopark zincirleri, yol sathındaki anormal döşeme farklılıkları, çukurlar, yoldaki gelişigüzel seviye farklılıkları ve yükseklikler gibi tehlikeli olacak her türlü düzensizlikten kaçınılmalıdır. Yaya kaldırımında yol güzergâhının görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanması sağlanmalı, bunun için hissedilebilir zeminden oluşan kılavuz izlerden faydalanılmalıdır (Dünya Engelliler Birliği Akreditasyon Merkezi, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, 2012, s. 18 vd.).

**51.** TS 9111 sayılı standartlar kapsamında binanın yakın çevresi; “*Özürlülerin ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler de dahil olmak üzere tüm kişilerin kullandığı binaların, tamamlayıcı unsurları olan; bina girişi, bahçesi ve yolları, garaj ve otoparkı vb.*” olarak tanımlanmıştır. Ulaşılabilirlik ise; “*Herkesin, istediği her yere ve her hizmete ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi*” olarak tanımlanmıştır. Ulaşılabilir yapı çevre, yaşamın tüm alanlarındaki hak ve

hizmetlere ulaşabilmeyi ve bunlardan yararlanabilmeyi sağlar. Herhangi bir engeli olan kişilerle tüm bina ve yakın çevresi kullanıcılarının, normal kullanım şartları altında yardımsız ve rahatlıkla giriş-çıkışına, içeride dolaşmasına ve burada sunulan tüm hizmetlerden yararlanmasına imkân tanıyan her çeşit bina ulaşılabilir olarak kabul edilir (TSE, TS 9111, s. 2 vd.).

**52.** Somut olayda İdare tarafından ilgili lokasyonda hissedilebilir zemin inşa edildiği fakat hissedilebilir zemin güzergahının görme engelli bireyler açısından güvenli olmadığı ve camiye girişi sağlayamadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yukarıda açıklanan standartlar gözetildiğinde, İdare tarafından söz konusu lokasyonda görme engelli bireylerin ihtiyacını karşılayacak şekilde hissedilebilir zemin yapılmayarak başvuranın bağımsız bir şekilde hareket ederek camiye gidip ibadetlerini yerine getirmesinin önündeki engellerin ortadan kaldırılmadığı, hâlihazırdaki hissedilebilir zeminin erişilebilirlik standartlarını karşılamadığı değerlendirilmektedir.

**53.** Bilindiği üzere 5378 sayılı Kanun'un Geçici 3'üncü maddesinin altıncı fıkrasının üçüncü cümlesinde belirtilen *“ilgili belediye, kamu kurum ve kuruluşları, umuma açık hizmet veren her türlü yapı ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerinin mezkûr Kanun'da belirtilen erişilebilirlik standartları ve yükümlülüklerine dair eksiklikleri tamamlamaları için verilebilecek dört yıllık ek süre”* 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 48'inci maddesiyle sekiz yıla çıkartılmıştır. İlgili değişikliğin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle açılan dava neticesinde AYM tarafından bahse konu değişiklik iptal edilmiştir. Mahkeme kararında: *“Kanun'un anılan maddelerinde umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi için öngörülen sürenin devamlı uzatılmasının engellilerin toplum içinde yer almaları, iş gücüne katılmaları ve bireysel olarak yaşayabilmeleri imkânını olumsuz etkileyeceği açıktır. (...) söz konusu alanların ve toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi için öngörülen sürenin devamlı uzatılması Kanun'da öngörülen denetim mekanizmasını işlevsiz hâle getireceği gibi Kanun'un öngördüğü yükümlülüklerle uymayanlar hakkında idari yaptırım uygulanması imkânını da ortadan kaldırmaktadır. Süre uzatımının devamlılık kazanması ise söz konusu alanları ve toplu taşıma araçlarını engellilerin erişebilirliğine uygun hâle getirilmesi yükümlülüğü bulunanların yükümlülüklerini yerine getirme hususunda istekli davranmamasına yol açacak niteliktedir.”* ifadelerine yer vermiştir (AYM, E. No: 2022/110, K. No: 2023/115, 22/6/2023, para. 60).

**54.** AYM'nin anılan kararının yanı sıra EHK'nin Türkiye'ye ilişkin 2019 tarihli Nihai Gözlem Raporu'nda erişilebilirliğe ilişkin belirtilen süre sınırlarına uyulmamasının oluşturduğu endişe dile getirilmiştir. Erişilebilirlik hakkında EHK'nin 2 No'lu Genel Yorumu'nu hatırlatan Komite, ulaşım, bilgi ve iletişim gibi kamu hizmetlerinde ve insan ürünü çevrede evrensel tasarımın kullanılmasını teşvik eden, mevcut engellerin kaldırılması için standartları belirleyen ve detaylı verilere dayalı kapsamlı bir erişilebilirlik yol haritası oluşturulmasını tavsiye etmiştir. Yine EHİS'e göre; engeller sürekli ve sistematik

olarak, aşamalı olsa dahi istikrarlı bir biçimde kaldırılmalıdır. Komite, ulusal standartları benimseme, yayınlama ve izleme yükümlülüğünün idarede olması nedeniyle, idare tarafından ortadan kaldırılması gereken engel ve kısıtların belirleneceği bir durum analizinin hazırlanarak kısa ila orta vadeli bir çerçevede ve etkili biçimde yürütülmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

**55.** Mevcut açıklamalar ışığında erişilebilirliğin bir süreç gerektirdiğinin kabulü ile birlikte İdare tarafından inşa edilen hissedilebilir zeminin görme engelli bireyler açısından sorunun çözümünü sağlayamadığı görülmektedir. Dolayısıyla muhatabın pozitif yükümlülüğü kapsamında sağlaması gereken erişilebilirliği yerine getiremediği için başvuranın din ve vicdan özgürlüğünü serbestçe, tam ve etkin şekilde kullanamadığı, başvuranın ibadet etmesi amacıyla camiye gitmek istemesi durumunda diğer kişilere bağımlı olmak zorunda kaldığı ve dolaylı ayrımcılığa maruz kaldığı anlaşılmıştır.

**56.** Açıklanan tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın engellilik temelinde ayrımcı bir muameleye maruz kalması nedeniyle eşit muamele ilkesi ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

**57.** Somut olaya konu olan olay bakımından; ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, muhatabın ekonomik durumu ve ayrımcılık yasağı ile korunmak istenen kamusal menfaat göz önünde bulundurularak ihlal konusu eylemle ilgili muhatap Belediyeye üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

## V. KARAR

**A.** Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

**B.** Muhatap hakkında 141.934 TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

**C.** Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

**Ç.** Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

**e-imzalıdır**

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ  
Başkan

**e-imzalıdır**

Av. Afişan TİRYAKİ  
II. Başkan

**e-imzalıdır**

Dr. Burhan ERKUŞ  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Dilek ERTÜRK  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

İsmail AYAZ  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Mehmet Emin GENÇ  
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTİ

Kurul Üyesi  
(İzinli)

**e-imzalıdır**

Saffet BALIN  
Kurul Üyesi



**e-imzalıdır**

Ünal SADE  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU  
Kurul Üyesi

**e-imzalıdır**

Av. Zennure BER  
Kurul Üyesi